

ANGELJČEK,

otrokom učitelj in prijatelj.

Izdal
ANTON KRŽIČ.

II. zvezek.

V Ljubljani, 1887.

Samozaložba. — Tiskala »Katoliška Tiskarna«.

Kteri je imel najlepši šmarnični altarček.

Najlepši in najprijetniši čas v vsem letu je ljuba spomlad. Središče te lepote in prijetnosti je pa cvetlični mesec — krasni majnik. Posebno pa je sv. cerkev povelicala ta mesec s tem, da ga je Mariji, nebeški Kraljici, posvetila s prelepo, Slovencem tolikanj priljubljeno pobožnostjo, ki ima ime »šmarnice«.

Zares, lepšega in primernišega časa za to genljivo pobožnost bi si ne bila mogla izbrati, kakor mesec majnik. Krasota iz zimskega spanja probujene narave, nežno zelenje in cvetje po poljih, vrtih, travnikih in gozdih, prijetna vonjava krasnih cvetlic in veselo petje preljubih ptičkov: vse vse nas v tem

krasnem mesecu spominja na veličastvo, lepoto, ljubeznjivost, dosežen zvonček, ki čez hrib in plan glasi: »Češčena si Marija!« Ali se vam ne zdi, kakor bi bilo na vsaki vejici posebej s prekrasnimi črkami zapisano: »Ave Maria!« Vsa narava slavi njo, ki se imenuje »cvetlica v dolu, lilija na polji«, — njo, o kateri v tako vzvišanih

brotljivost, milobo in slavo naše pristrčne Matere, močnejše Kraljice nebeške. Vsaka cvetlica oznanja Marijino čast in lepoto. Ali se vam ne zdi, kakor bi bila vsaka cvetka posebej Mariji po-

besedah govori sv. pismo: »Povikšana sem kakor cedra na Libanu in kakor cipresa na gori Sijonski; kakor palma v Kadesu sem visoko zrastle in kakor zasajena roža v Jerihi; kakor lepa oljka na polji in kakor javor ob vodi sem visoko zrastle«.

Kako naj pa še le sree človeško, zlasti nedolžno otroško srce, preslavlja Marijo v tem svetem mescu! Saj ravno misel na Marijino lepoto in veličastvo nam tolikanj priljublja majnikovo lepoto v naravi. O kako plemenito, kako vzvišano, kako čisto je spomladno veselje nedolžnega srca, katero Marijo ljubi!

Pridni otroci ne obhajajo šmarnice le v cerkvi, ampak tudi doma. In kako najlepšo, brate razvideli iz naslednjega.

1.

Že en teden pred majnikom je Dorica s prostorne omare vse pospravila ter jela pripravljati, kar je za šmarnični altar potrebno. Zadnji večer pred Marijinim mescem je bilo že vse dovršeno. Prelepi kip prečiste Device, ki ga je bila od svoje dobre boterce v dar dobila, stal je v sredi na čisto bellem prtju, ki ga je spredaj

precej veliko čez omaro viselo; tu je bilo lepo in

umetno všito Marijino presladko ime s cvetlicami ovenčano. Ob obeh straneh so bili po zidu lepi venci razpeti, poleg Marijine podobe pa sta stala dva lepa šopka umetno narejenih vrtnic. Njen bratec Dragotin posodil jej je s svojega altarčka svitle svečnike, da bi imel tudi nekaj deleža pri tem svetem opravilu. Nataknila sta lepe pisane svečke in Dorica je še olja nalila v rudečo svetilnico pred kipom. Vse je bilo lepo okusno narejeno; vsakemu je bil altarček všeč, kdor ga je videl.

Oglejmo si pa zdaj to, kar je pri šmarnicah glavna reč: kako sta bratec in sestra šmarnice obhajala?

Predšmarnični večer molijo vsi skupaj pred altarčkom rožni venec in loretanske litanije, pa še nekaj molitvic

ter slednjič zapojejo dve naših premilih pesem; Dorica namreč ima prav lep »sopran«, Dragotinček pa zna kaj lepo v »sekund«; seveda je tudi družina pomagala, vsako po svoje, možki bolj v debelih, ženske pa v tankih glasovih. Zelo lepo zares se je začel prvi večer. Toda stojte; molitev pa petje, če je še tako glasno in ubrano, še ne zadostuje: majnik mora sleherni dan pri otrocih kako čednost vzbuditi; vsak dan je mora storiti modrejše, poslušniše, krotkejše — boljše! Toraj kako je bilo?

Včeraj je Dorica dobila nov klobuk (bila je namreč iz imovite hiše). Ponosno si ga dene na glavo, ga popravlja ter se nečimerno ogleduje v ogledalu zopet in zopet. »Ej, kako se mi lepo poda! To se boste Rezika pa Nežica spogledovali, ko me boste v novem klobuku videli; to me boste zavidali!« — Tako se je ogledovalo in govorilo nečimerno dekle; Mati božja pa je stala na omari na belem prtu med krasnim cvetličjem in blestečimi svečniki — pozabljena: ona, ki je bila ves čas najponižniša, najpohlevniša! O ko bi mogla podoba jokati, menim, da bi se ji oči s solzami napolnile in milo bi se pritožila nad tako nečimernostjo.

Kaj pa Dragotinček?

Ko se je še nečimerna Dorica pred ogledalom sukala, se tiho priplazi v sobo in porogljivo zavpije: »O ti nečimerna goska ti!« — »Ali mar nisem lepa, Dragotin?« ga vpraša, — »Grda, Dora, grda kakor sova, kakor čuk,« ji zabavlja; »le lišpaj se, saj vendar nikoli ne boš lepa, veš!« Ob enem pa se spakuje in »kaže osle«, da se razžaljena sestra še bolj razjezi in s srditim glasom zakliče: »Tiho, molči!« On pa le noče nehati; beseda dá besedo, čedalje hujše zabavljice letijo od obeh strani. Ko besedi zmanjka v žrjavici hude jeze, zamahne razkačena Dorica s pestjo in pri tej priči pokaže rudeče in skeleče lice Dragotinovo, kaj se je zgodilo. Ko bi trenil, zgrabi tudi on sestrico za kite in ji v jako kratkem času njen gorki udarec trojno povrne (učeni gospodje bi dejali: s tristoterimi odstotki = 300%).

Ko se je vojska najbolj razgrela, pa neka druga moč oblastno poseže vmes. Mati namreč stopijo v sobo in potisnejo bratca v en kot, sestrico v drugega.

Nekaj časa nič ne rekó, kajti bili so modra, plemenita gospa, že na obrazu se jim je bralo nekaj vzvišenega, nekaj svetniškega. Ko se pa otrokoma huda jeza najprej sprevrže v glasen jok, potlej pa v tiho tresoče se ihtenje in se slednjič umiri, vprašajo, kaj je bil vzrok toliki razburjenosti, potlej pa spregovorijo resne besede s solznimi očmi: »Ljuba otroka, kaj sta storila? O kako vaju mora biti Mati božja žalostna! Čemu so ji vajine šmarnice, če ji srca ne dasta? Čemu altar, čemu cvetlice, čemu luči? Ali bi ne bilo bolje, da bi angelj iz nebes prišel in bi ves vajin altarček odnesel iz sobe, v kateri se tako godi! — O nesrečneža, kako sta skazila tako lepo pričete šmarnice! Sinoči tako lepa angeljska pobožnost tukaj, danes pa tako grda grešnika!! — Le za eno reč vem, s katero se dá vajina nesreča popraviti. Dorica, pojdi sem! Zdaj pa ti! Tako. Tukaj se sprijaznita, podajta si roki in iz srca si razžaljenje odpustita! Potlej pokleknita pred Marijin altarček in prosita jo najprej za odpuščanje, potlej pa še posebej za milost, da bi mogla dobro spoved opraviti. Kajti še danes morata iti k spovedi in jaz pojdem z vama. Mislila sem sicer pozneje iti; a ker se je vama to primerilo, moramo precej danes opraviti, ker z grešnim srcem, to sama vesta, ne moremo šmarnic dobro obhajati.«

Ni mi treba praviti, da se je vse to, kar so mati rekli, tudi spolnilo, kajti ta mati niso imeli navade dvakrat ukazovati. Le to moram še pristaviti, da sta se po spovedi tudi oba popolnem poboljšala: Dorici se je prevzetnost in nečimernost studila in brez potrebe se ni nikdar v zrcalu gledala; Dragotin pa sestri ni več nagajal, tudi sicer sta se na vso moč prizadevala pridniša biti. Šmarnice so se pri tej dobri hiši tisti večer in pozneje ves čas obhajale v najlepšem redu in ob koncu majnika so z ginjenim srcem zapeli zahvalnico in tisto genljivo poslovljanje:

Z Bogom! dan's Marija pravi,

Z Bogom! srčno vas pozdravi itd.

2.

Preselimo se iz bogate plemenite hiše v kraj revščine in pomanjkanja ter pogledjmo, kako osamela pa bogoljubna siroččina obhaja šmarnice.

Živel je v nekem samotnem kraju ubog deček Jakec, ki ni imel več starišev in je moral služiti pri možu, ktereга so mu bili ranjki stariši v varuha odločili. Ta varuh je bil premožen kmet; a kar imajo varuhi, tega nimajo sirote. Jakec je ostal ubožen Jakec, ki je bogatemu kmetu gosi pasel. Pa ubogi gosar je bil dobra dušica in je ob suhem koščeku kruha in hladni studenčnici vedno veselo žvižgal in pel. Njegovo opravilo je bilo sicer dolgočasno, a ravno zato mu je bilo tem ljubše, ker se je mogel še marsikaj učiti in je imel na samotnih travnikih dovelj časa, vse dobro premisliti, kar je lepega in koristnega slišal v šoli in v cerkvi. Nedavno je tudi zvedel, kaj so »šmarnice« in kako se najboljše opravljajo v Marijino čast in v lastno korist.

Že sicer je bil Jakec zelo udan Mariji Devici; odkar je pa še šmarnice spoznal, je žareče gorelo njegovo srce za Mater božjo. Večkrat se mu je milo zdelo, da nima lastne matere, in da mora pri tujih ljudeh živeti in po njih želji se ravnati; tem večja tolažba mu je bila, da je smel Marijo imenovati — svojo mater. Njej je v detinski priprostosti vse zaupal; njej je potoževal svoje grenkosti in britkosti; ž njo se je gostokrat in dolgo časa pogovarjal kakor otrok s svojo lastno materjo.

Posebno hudo se mu je zdelo, da mu doma ni bilo nikjer tacega prostora, da bi si bil majhen altarček naredil in pri njem prelepe šmarnice obhajal. Toda ljubezen je najdljiva. Nenadno mu šine misel v glavo, ki se mu je zdela kakor misel iz nebes. Tam na polji, kjer je navadno gosi pasel, bilo je lepo »znamenje« Matere božje. V tem znamenji je bila tako lepa podoba Marijina, da se je je ni bilo mogoče nagledati. Vsak popotnik, če je imel le še količkaj pobožnega srca v sebi, se je ustavil pri tej mali kapelici in se priporočil nebeški Kraljici, ki je tako milo obračala svoje matrne oči za častilcem, kakor bi hotela o začetku reči: »Pridi k meni!« in na zadnje: »Bodi potolažen in zaupaj, tvoje prošnje niso bile zastonj!«

Pri tej tako priljubljeni podobi je toraj sklenil dobri pastirček Jakec obhajati šmarnice, prve v svojem življenji. Sklenil je v ta namen tri reči: podobo Marijino s cvetlicami zališati, vsak dan v Mari-

jino čast pred to podobo moliti, in iz ljubezni do nebeške Kraljice pridniši biti. In vrlo dobro je spolnoval svoj sklep. Od prvega do zadnjega majnika je bila častitljiva podoba Matere božje s poljskimi cvetlicami v vencih in šopkih vsaki dan na novo olepšana in vsaki večer je bogoljubni pastirček pred njo klečé molil sv. rožni venec in na vso moč si je prizadeval, da bi ljubega Boga tudi z malim grehom ne žalil.

3.

Vrnimo se od samotnega pastirja zopet v mesto. Tudi v mestu niso samo bogati ljudje, ampak mnogi živijo prav priprosto ali celó revno. Tacih ubožnih starišev hči je bila devetletna deklica, Julijana po imenu, jako pridna in blagosrčna. Nad vse je ljubila Boga in molitev je bila njeno največje veselje. Kdor pa Jezusa ljubi, ljubi gotovo tudi njegovo preblazeno Mater. Julija jo je ljubila in častila iz vsega srca.

Zadnji dan aprila priredila je pobožna deklica šmarčni altarček. Priprostejšega si skoro ne morete misliti. Na dilico v kotu je postavila podobico Matere božje, ki jo je bila v šoli dobila, in pred njo posodico, napolnjeno s poljskimi cvetlicami; spredaj je še iz pisanega papirja izrezljala in ovila nekoliko priproste olepšave. Umetnih cvetlic in šopkov pa ni mogla kupiti in tudi lučice ni mogla nobene prižgati, ker ni bilo denarja ne za olje ne za svečice.

Še tisti dan, ker je bil ravno somenj v mestu, pride njen stric in jo povabi, naj gre z njim na somenj, bo plačal za njo, da bo videla novo »komedijo« in druge reči, ki so za otroke o sejmskem času tolikanj vabljive. Julika se v prvem trenutku močno razveseli, a nagloma postane resna in umolkne. Spomnila se je male součenke Marte, ki je v nasprotni hišici stanovala in živela v prebritkem pomanjkanji. Očeta in mater ni imela več; starejši brat je bil dninar ter je moral s svojim pičlim plačilom sebe, sestro in še na pol slepo staro mater preživiti. Julika si je že poprej večkrat kaj pri jedi pritrgala in nesla ubogi družinici. Zdaj ji pa kakor blisk šine misel v glavo: s tem za sejmovanje namenjenim denarjem bi se dalo

siromašni družini zdatno pomagati in jo vsaj za nekaj dni s kruhom preskrbeti. Strahoma razodene Julika stricu svojo namero; z vidnim veseljem ji stric to dovoli ter ji podá svitel tolar. Veselih korakov hiti blaga deklica k sosedu, da izroči stradajočim plemeniti dar. Oj kako se je solznih oči zahvaljevala uboga součenka in sto in sto blagrov ji je dajala onemogla stara mamica!

Ne dá se izreči, kako veselega srca je blaga Julika zvečer pričela šmarnice pred Marijino podobico in kako goreče je molila pa kako zadovoljna spat šla ter v malo trenutkih sladko zaspala v tolažilni zavesti, da je šmarnice pričela s tako dobrim delom. — Po noči pa je imela silno lepe sanje. Sanjalo se ji je, da se njen priprosti šmarnični altarček leskeče v tisočernih lučicah, dva angelja pa sta spletala prelepo dišeče vence in v dražih posodicah na altarček postavljala prekrasne cvetlice. »Tvoja dobra dela, ljubo dete«, ji nebeški duh razklada, »so Bogu dopadljive cvetlice in radostno jih vsprejema Mati nebeška; tvoja krščanska ljubezen plamti v prelepi luči ter oveseljuje in tolaži njeno presladko materno Srce za toliko razžaljenj, s katerimi jo žalostijo hudobni otroci. Ti, draga Julika! si ji pripravila krasen šmarnični altar. Blagor usmiljenim!«

4.

Ali uboga sirotica Marta, ktero je Julika tako blagodušno podpirala, ni imela nič šmarnic? O, tudi ta sirotna deklica, eno leto mlajša od Julike, je opravljala šmarnice, ker je bila pobožna in posebno vneta častilka Marijina, čeravno še tako majhna. Altarčka si sicer ni mogla narediti, kajti stanovali so v silno tesni sobi, v kateri so imeli komaj najpotrebniših reči, stene pa so bile prazne in gole, pa še vlažne. Vendar šmarnic ni noben dan opuščala, marveč molila je vsaki večer s staro mamo sv. rožni venec in še več Marijinih molitvic, nekaj iz molitvene knjižice, nekaj jih je pa na pamet znala; slednjič je še vselej pobožno poljubila lepo Marijino podobico, ki jo je bila od gospoda kateheta dobila v spomin pridnosti in v plačilo zglednega vedenja; a vselej je podobico zopet v knjižico spravila, kajti, ko bi

jo bila na vlažno steno obesila, bi se ji bila kmali popolnem spridila. Poleg tega si je prizadevala, še kaj drugega dobrega storiti iz ljubezni do Marije, Kraljice majnikove. Povem le to, kar se je zgodilo 5. majnika.

Ta dan je uboga deklica peljala popoldne svojo ljubljeno, skoro slepo staro mamo na travnik pred mesto, da bi se nekoliko zdravega zraka navžila. Pa surovi dečki so se pridrvili za njima in so začeli ubogo starko zmerjati, ji slepoto in beraštvo očitati ter grda imena dajati. Marti je tako zmerjanje hudo dejalo in je svarila in prosila razposajene dečke, naj nikar ne žalijo stare ženice. Pa nič ni pomagalo; čem bolj je svarila in prosila, tem bolj so zmerjali in nagajali. Debele solze se utrinjajo dobremu otroku iz oči in kapljajo čez blede obličje na mrzla tla.

Stara mati silijo domu, ker se jim uboga vnukinja smili; za svojo osebo se ne zmenijo, ker so vajeni že vsega hudega, a dobro dete se jim v srce smili. »Nič ne maraj, ljubo dete«, začnejo prigovarjati, »pred Bogom mi ubožčeki ravno toliko veljamo, kakor srečni bogatinci, če smo le v resnici dobri; pozabi, kar so zlobneži govorili!« — Na to se vzdignete in odpravljate proti domu. Zdaj pa eden izmed hudobnežev pobere kamen in ga zažene proti Marti; kamen jo toliko zadene na čelo, da začne krvaveti. Če tudi mala rana ni hudo sklela, vendar jo je srce neizmerno bolelo, ko si je s čela kri brisala in mislila, kako je od vsega sveta zapuščena in ga ni človeka, da bi se potegnil zanjo. Krohotaje se razkropijo zlobni dečki. V dekličnem mladem srcu pa nastane huda vojska: zamera, jeza, sovraštvo na eni strani, — nauk in zgled Jezusove krotkosti in potrpežljivosti na drugi strani! Vendar vojska je bila kratka: solze kmali prenehajo, mlado pa tako zelo užaljeno srčice začne mirneje biti; le še malo meglice — ne jeze ampak mile žalosti jo obdaja, ko pride domu. Zvečer pa, ko prične svoje ljube šmarnice, je že popolnem jasno v njenem dobrem srcu, kakor bi se ne bilo nič zgodilo; le ob koncu jo še enkrat solze posilijo, ko prične tako-le moliti: »Ljuba Mati božja! Tebi darujem bolečino, ki je danes moje srce zadela; iz ljubezni do Tebe popolnem odpustim dečkom, ki so mene in staro

mamo tako zeló užalili in onemu, ki me je s kamnom napadel še posebej; nikar ga ne kaznuj, marveč blagoslovi ga in povrni mu dobro za hudo; pomagaj pa tudi meni, da bom mogla čedalje boljša biti«.

Po tej molitvi vsa utolažena sladko in mirno zaspi. V spanji pa se ji zdi, da se začnejo stene ozke in nizke sobice širiti, strop pa vzdigovati: beraško stanovanje se spremeni v prekrasno cerkev. V nepopisljivo lepi bliščavi se prikaže prečista Devica na zlatem prestolu s prekrasno krono na glavi, množica angeljev jo obdaja. Prijazno se nagne proti Marti in z nebeško milim glasom jo nagovori: »Marta, danes sem prišla k tebi, da tukaj šmarnice obhajam; tvoje malo stanovanje naj bo cerkev, tvoje blago srce pa altar. Močno si me oveselila, ker si jezo in sovraštvo premagala; sovražnike ljubiti, je meni in mojemu Sinu prav posebno všeč. Bodi blagoslovljena zato«.

Marti se je zdelo, da se je pri zadnjih besedah prikazen tako globoko priklonila, da se je njenega čela rahlo dotaknila. Ko se prebudi, čuti se neizrekljivo srečno. Na novo obljubi predobrotljivi Materi nebeški detinsko ljubezen in zvestobo, kar je tudi do smrti natanko spolnovala. Pozneje se je v samostanski tihoti popolnem posvetila Marijini službi in je dosegla veliko popolnost v vseh krščanskih čednostih ter je umrla tako srečne in vesele smrti, kakor le zvesti Marijini otroci umirajo.

*

*

*

Kaj ne, zdaj bi pa radi zvedeli odgovor na to, kar sem najprej vprašal: kateri šmarnični altarcček je bil najlepši? Pa ravno tega vam ne morem odgovoriti. Godi se mi kakor onemu kmetu, ki je prišel v somenj in so se mu vse reči zdele tako lepe, da si nobene ni mogel izbrati rekoč: »Eno je lepše ko drugo!« Tako sodbo moram tudi jaz izreči o detinskih šmarnicah, ktere sem tu opisal: ene so lepše od drugih! Dorica in Dragotinček sta jih izvrstno obhajala, ker sta po svoji zmožnosti tako lep altarcček Mariji napravila, posebno pa, ker sta se temeljito poboljšala, kajti če se pravega poboljšanja angelji v nebesih veselijo, kako da bi se na zemlji ne veselili stariši, odgojitelji itd.? Pobožni pastirček,

ljubeznjivi Jakec, je šmarnice tako vrlo dobro opravljajal, da si ga ne upam za družimi staviti. Da ste pa tudi Julika in Marta izvrstno jih obhajali, priča temu so prelepe sladke sanje. Vsi so vsaki po svoje izvrstno opravili svojo pobožnost. Le še vi tako storite in po svojih okoliščinah in zmožnostih si še kaj novega izmislite in pridenite: za Marijo naj vsikdar gorko bije vaše srce! Ona je najbogatejša pa tudi najboljša Mati, ki svoje dobre otroke za vsako najmanjšo ljubav bogato poplača.

Kaj naj zapišem?

Kakor ta-le podoba kaže, tako se je tudi meni že mnogokrat godilo, zlasti takrat, ko je bilo treba težko nalogo izdelovati. Rad bi bil kaj zapisal, pa nisem vedel kaj; a po daljšem premisliku prišla je dobra misel in ta je privabila za seboj še družih primernih misli in papir se je začel polniti s pisanjem.

Kdor hoče kaj pametnega zapisati, mora poprej dobro premisliti. Da, še bolj je treba prej pomisliti, predno hoče kdo kaj zapisati, kakor takrat, ko hoče govoriti:

izgovorjena beseda gre memo kakor oblak in se pozabi; zapisana ali celó tiskana beseda pa ostane.

Bodi vam toraj trden sklep, nikdar ničesa ne zapisati, kar bi bilo grešno ali pohujšljivo, ne na tablico, ne na steno, ne na popir — nikamor!

Vendar to bi še ne bilo zadosti, čeravno že veliko, nič slabega ne pisati; marveč pisati se zato učite, da kaj koristnega zapišete. O tem bi vam imel veliko veliko povedati; a nasvetoval vam bom danes le eno reč in sicer v prelepem zgledu, da si boljše zapomnite. Poprej moram pa še svojega zamišljenega pisateljčeka izgovoriti, zakaj ima v roki še staro gosje pero, ne pa zdaj obče navadnega jeklenega. To je zato, ker rad posežem nazaj v stare, v mnogih ozirih boljše čase. Pred več leti so pa sploh le z gosjim peresom pisali.

Viljelm Arnoldi je bil dve leti star, ko se je pričelo sedanje devetnajsto stoletje; rojen je bil 4. januarja 1798. Stariši so bili priprostega kmečkega stanu, imeli so tudi kovačnico; za denar pa jim je šlo precej tesno.

Zgodaj se je pokazalo, da ima otrok vrle zmožnosti in posebno veselje za učenje. Stariši ga pošljejo k stricu, ki je bil samostojen duhoven, blag mož. Stric ga podučujejo v-branji in pisanji ter v začetnih vednostih. Bolj in bolj se razodeva dečkova nenavadna nadarjenost in blagosrčnost. Največje veselje so mu bile knjige in kar je bral, si je lahkotno v spomin vtisnil. Brez posebnega truda si je zapomnil po več strani in vedel brez napake pripovedovati.

Med župnikovimi bukvami si je odbral neko staro knjigo cerkvenih govorov; in ker je imel tako dober spomin, se je kmalo celo pridigo na pamet naučil in jo potlej tudi z veliko vnemo govoril.

Nekikrat so imeli župnik več delavcev najetih in gospodova sestra nagovori malega stričnika, naj jim kaj pridiguje. Navajen na vsako besedo ubogati, spolni tudi brez obotavljanja to tetino željo in začne tako lepo pridigovati, da so poslušalci kar strmeli in eden izmed njih je rekel: »Ta otrok je za kaj velikega namenjen.«

Gospod župnik pa, ki so tudi otrokov govor poslušali, rekó svoji sestri: »Očitno je, da ima Viljelmček

poklic za duhovski stan in skrbel bom, da pojde v latinske šole v Trevir.«

Toda kako začeti? Stariši nimajo za šolanje potrebnih denarjev, dobremu stricu pa tudi ne sme vse na ramah sloneti. Obrniti se je toraj treba do najbogatejše plačnice: krščanske dobrodelnosti. Stric najprej potrkajo pri sosednjem duhovnu, ki so imeli v mestu mnogo blagosrčnih prijateljev. Bilo pa je tudi v mestu Treviru, kakor pri nas v Ljubljani in po drugih mestih več usmiljenih in mladinoljubnih družin, ki so pridnim dijakom hrano dajale, po nekod vsaki dan, drugod le po nekaj dni v tednu.

To je omogočilo, da je tudi Viljelm Arnoldi vstopil v gimnazijo l. 1809, takrat enajstleten deček. Bil je za ta leta majhen in slaboten, in ko stopi med mestne dijake v svoji priprosti kmeški obleki, mu nagajaje pravijo: »Ti si še premajhen; pojdi spet domu k svoji materi!«

Pa Viljelm ni šel domu, marveč je ostal ter se je tako pridno učil, se tako pohlevno in lepo obnašal, da je v kratkem postal ljubljenelec profesorjev in součencev.

Stariši pa so ga vedno spremljali z molitvijo in so tudi toliko storili, kolikor jim je bilo le mogoče, da bi ljubljene sin dosegel duhovski stan, po katerem je sam tako zelo koprnel.

Večkrat mu je bilo jako hudo in trdo; pa ostal je stanoviten in veselo se je učil, čeravno je bil gostokrat v občutnem pomanjkanji. Zaupanje v Božjo previdnost in Marijina pomoč ga ni nikdar zapustilo. Če je tū pa tam kakego dobrotnika zgubil, dobil je zopet družega. Tudi učitelji in součenci so se bali zgubiti tako blagega mladenča; zato so tudi semtertje, kadar je bil v najhujših stiskah, kaj poprosili zanj in mu novo pomoč naklonili.

Vkljub mnogovrstnemu nasprotju je slednjič po prestanih mnogih težavah dosegel svoj namen. Postal je pobožen mašnik, izvrsten pridigar, slednjič slaven škof Trevirski!

Že v tem, kar sem do zdaj povedal, je prelep izgled učeči se mladini. Vendar me je nekaj posebnega, nekaj nenavadnega nagnilo, da sem vam tū površno popisal tega preblagega dijaka. Čujte toraj!

Po njegovi smrti našli so v miznici pri vrhu staro, večkrat rabljeno pisno knjižico. Bil je to »catalogus benefactorum,« — zapisnik vseh dobrotnikov in vseh tudi najmanjših dobrot, ki jih je kdaj sprejel.

Ta zapisnik je bil pričel že v svojem dvanajstem letu in ga je nadaljeval do svoje smrti ter ga skrbno hranil v mizi, na kateri je navadno pisal.

Pisal pa si je ta zapisnik zlasti zarad tega, da bi se vseh svojih dobrotnikov pri sv. maši in v molitvah vedno hvaležno spominjal, ter tako po svoji moči poplačeval prejete darove.

Kako veličasten spominek si je s tem postavil!!

Dobro vem, da je na Slovenskem silno veliko dobrotnikov, ki velikodušno podpirajo revne dijake; koliko pa je dijakov, ki bi si jih zapisovali, ter se jih v poznejših letih hvaležno in pobožno spominjali?! O malo malo je hvaležnosti na svetu!

Otroci, zdaj veste, kaj si imate najprej zapisati. Zapisujte si imena svojih dobrotnikov in številke dobrot, ki jih dan na dan sprejemate. Pa, če se vam preveč zdi, vse to na papir zapisovati, bom zadovoljen, če si le prav globoko v hvaležno srce zapišete.

Otročja molitev.

Mala koča je stala takrat na tistem kraju, koder dela naša reka majhen ovinek proti jugu. Po skromni brvi se je prišlo čez široko strugo na to stran, koder se vije osamela bela cesta. Ob ti pa stoji priprosto zidano znamenje Matere božje. V zidni dolbini za drobnim omrežjem stoji devica Marija z Jezuskom v naročji. Z materino ljubeznivostjo ga pritiska na svoje žareče lice. Dete pa objema z desnico njen vrat, levico pa nudi pobožnemu potniku, ki se mudí pred tem znamenjem. Pred dolbino pa je mal klečnik, koder poklekajo Marijini čestilci.

Lastnik tiste koče je bil drvar. Smereke in mecesne je hodil sekat grajskim v gore, ki mejé podolgovato do-

linico. Doma je gospodinjala žena in oskrbovala tri male otroke. Dva pa sta že služila za pastirja.

Trdo so bili prisluženi novci, katere je dobival kočar — kakor so mu navadno rekli — in toliko da je preživil sebe in družino. Ubožno in skromno je bilo življenje teh ljudi, a vendar so bili zadovoljni kakor malokdo. Časih sta poslala najstarejša otroka tudi že kako belico domov in vsak si je še vedel in znal prihraniti kak drobiž, če bi šlo že ravno časih kaj za kožo.

Res zadovoljno in pobožno je živela kočarjeva družina! Kolikokrat je klečala pobožna žena z otroci tam onkraj ceste pred Materjo božjo in jo prosila za časno in večno srečo! In kako so znali otroci moliti! Kolikokrat so prišli kar sami čez brv k znamenju in molili za zdravje atino in mamino! Mati so jih sicer svarili, da nikar ne hodite sami čez brv, a kdo more vedno na-nje paziti! Saj jih je vodila vselej nevidna roka krilatega angeljčka, ki nikdar ne zapusti malih, ako se mu priporočajo. In kočarjevi otroci so se znali tako lepo priporočiti vsako jutro in vsak večer angelju varuhu, da jih je bilo res veselje poslušati. In kako jim je stalo vsako delo k rokam! Česar so se poprijeli, vse se jim je prav izteklo, kar so ukrenili, vse jim je šlo po volji. Tako Bog že na zemlji otroke blagoslavlja!

Tisti čas pa se je jela seliti tudi med naše ljudi tista žgana pijača iz špirita. Na. enkrat so se je poprijeli ljudje, vzlasti možakarji, in kočarjeva hišica je tudi zvedela zanj. Mati in otroci ga seveda niso pili, a oče?!....

Žalostne ure jim je prinašalo to žganje! Oče so ga radi pili in prišli so večkrat iz vode namesto čez vodo po brvi. Prošnjâ je bilo obilno, solzâ še več, a oče so še vedno hujše pili. Tudi novcev niso prinesli vselej domov toliko, kolikor svoje dni. Za živež in obleko jih je bilo pa še zmerom toliko! Prošnjâ obilo, solzâ obilo, molitve obilo — a oče so bili še vedno isti oče.

Da niso bili otroci tako pohlevni, da niso bili mati tako potrpežljivi, koliko domačega prepira bi bilo nastalo! A tega je bilo le malo časih med materjo in očetom — kadar otrôk ni bilo domá....

Bilo je nekega dne v majniku. Dnevna svetloba se je že umikala in večerni mrak je razpenjal svoje mreže

po spomladanski prirodi. Tam pri znamenji ob cesti pa klečé trije otroci. Vsi trije povzdignejo svoje ročice proti Materi božji z Jezuskom v naročji. Nekak skrivnosten sij se jim bere na malih obrazih in priproste molitvice se jim sujejo iz nežnih ustec.

»O mamka Božja, pomagaj nam in mami naši! Lepo te prosimo, da nam varuješ našega ateja! Razsvetli jim um, da bodo zopet pridni in da nas ne bodo kregali.«

Tako je molila najstarejša deklica in vsi trije začno zopet moliti »zdravo Marijo« tako prisrčno, kakor je le otrokom mogoče.

Ko pa že ne vedó kaj moliti in prositi, vstanejo s klečnika in zapojó še na čast Jezusku, ki tako ljubko steguje svojo ročico proti malim otročajem.

»Ješček moj,
Bod' z menoj!
Ti pri men',
Jaz pri teb'«

In tako še ponavlja je odidejo počasi domov.

Tam izza debela košate smereke pa zrè za njimi mošk obraz. Bisernate solze se mu utrinjajo pod očmi in parkrat je že mahnil z rokavom po njih. Čudno to, saj moški ne prelivajo tako radi solzâ!

Ko pa zginejo otroci v hišico onkraj vode, stopi objokani mož izza smereke, hiti naravnost k znamenju in pade na klečnik ter se ihti tako milo kakor desetleten otrok. In še mu leté solze po velih licih — solze kesanja.

Ta mož je bil sam kočar.

Šel je z gore in bil ravno namenjen iti v grad po mesečno plačo. Ko pa ugleda pri znamenji svoje otroke, ki so molili za-nj s tako otroško zaupnostjo, gani ga je do solz in srca. Odločil se je v tistem trenutku, postati zopet stari drvar, kakor je bil nekdej.

Tisti večer ni šel v grad po plačilo. Doma pa so se veselili očetovega zgodnjega prihoda.

Od takrat kočarjev oče niso nikdar več pokusili žganja.

B.

Grozdje.

(Krištof Šmid.)

Viljelma pride lepega jesenskega dneva s sprehoda domu. Glej, na njeni mizici stoji jerbašček napolnjen z grozdom, ki je bilo deloma temno modro, deloma svitlo rumeno kakor čisto zlato, vse lepo med zeleno perje vloženo.

»Od kod so neki«, zakliče radostno, »tako zgodaj v jeseni ti prekrasni grozdi in čegavi so?«

»Tvoji so,« pravijo mati. »Dragotina, tvoja prijateljica, ki biva v vinskem kraju, ti jih je poslala. Izmed prvih grozdov so, kateri so tam dozoreli.«

»O kako je vendar dobrotljiva moja prijateljica«, pravi Viljelma. »Kar precej se vsedem, da ji pišem in se zahvalim. Ko bi le vedela, kako bi jo mogla tudi jaz razveseliti, iz srca bi rada.«

Mati pravijo: »Veseli me, da si tako hvaležna Dragotini. Vendar ena reč me pa le žalosti v tem trenutku. Glej, od tistega dne, ko si prvih jagod nabrala, pa do te-le ure, ko si sprejela to grozdje, smo že veliko sadja z naših dreves nabrali, pa nikdar nisem zapazila, da bi se bila ljubemu Bogu tako živo zahvalila. Ali ni vsak sad dar njegove dobrote? Ali bi ne imeli njegove prijaznosti v njem spoznati? Ali ni naša dolžnost, njemu, ki nas tolikanj oveseljuje, tudi veselje delati? O, zahvaljuj se vendar odsihdob prisrčniše Bogu za njegove darove!

Bogu, ki ti pošilja dobro vse,
Hvaležno bije tvoje naj srce!

Lepi zgledi prvega sv. obhajila.

1. Sv. Marija Magdalena Paciška.

Ta posebno izvoljena služabnica Božja je že prav zgodaj hrepenela po sv. obhajilu, in čas, v katerem je morala čakati, zdel se ji je kakor tisoč let. Bog ji je že takrat dal spoznati, kako veličastno opravilo je sv. obhajilo. Kadar so bili mati pri sv. obhajilu, in to se je

mnogokrat zgodilo, je hotela mala deklica vedno pri njih biti, vsedala se je blizo njih in ves dan se ni mogla ločiti od njih. Če so jo mati čudeč se vprašali, zakaj to dela, je odgovorila: »Po Jezusu imate duh!« Čutila je prijetno vonjavo presv. Zakramenta, ki so ga mati zjutraj prejeli.

Dalje se je njena nenavadna ljubezen do presv. rešnjega Telesa v tem posebno pokazala, da, ker ga že sama ni smela sprejeti, kakor si je želela, je vsaj hotela videti, kako so ga drugi sprejemali. Prosila je toraj mater, naj jo vzamejo o praznikih saboj v jezuitovsko cerkev sv. Janeza, kjer je šla vsa družina k spovedi in k sv. obhajilu. Tam je ostala tri do štiri ure zapored, ker je čakala obhajancev ter ž njimi vsa utolažena šla domú.

Slednjič je prišel tako težko pričakovani, tako silno zaželeni čas. V desetem letu so ji njen spovednik že dovolili iti k sv. obhajilu; čeravno se takrat sploh ni dovoljevalo otrokom v tej dobi prvo sv. obhajilo, njej se zarad tolike svetosti, tolike razumnosti in tolikega hrepenenja ni moglo odreči in dalje odlašati. Veselje tega presrečnega otroka je bilo ravno tako nepopisljivo, kakor je bila nedopovedljivo velika njena hvaležnost do Boga za toliko dobroto. Mislila si je, da je ni zdaj srečniše stvari na svetu, in tisti dan, ko se je pripravljala za sv. obhajilo, ni ne mislila ne govorila o drugem, kakor o najsv. Zakramentu. Pa ne le zadnji dan, ampak dolgo časa, takorekoč vse svoje življenje, odkar se je zavedala, se je pripravljala za to najsvetejše opravilo. Tako skrbno pripravljena je v praznik Marijinega oznanjenja, 25. marca l. 1576, preblaga deklica — angelj v človeški podobi! — prvič pristopila k mizi Gospodovi. Koliko srečo je takrat uživalo njeno bogoljubno srce, to le ona vé in Bog. Še pozneje je pravila, da še nikoli ni občutila tolikega veselja in tolike tolažbe, kakor tisti presrečni trenutek, ko je Jezus Kristus prvič prišel v njeno srce. In od tedaj je neizrečeno hrepenela gostokrat sprejemati ta nebeški kruh. Ker so njen spovednik poznali njeno bisrno čistost in angeljsko pobožnost, so ustregli njeni koprneči želji, ter dovolili, da sme vsaki teden iti k sv. obhajilu. Ves teden je štela dneve in ure, tako težko je pričakovala blaženega tre-

nutka sv. obhajila. In ko je slednjič prišel, jokala se je veselja.

2. „Takrat sem bil tako srečen!“

Neki deček je bil prav dobro prvo sv. obhajilo opravil. Dokler je potem še pogostoma svete zakramente sprejemal, ostal je dober in pobožen. Čez nekaj let pa ga pošljejo v drugo mesto. Dalječ proč od pobožnih starišev zabrede med hudobne tovariše in po njih na napačna pota. Polagoma začne popolnem opuščati spoved in sv. obhajilo ter postane kmalu ves spriden.

Čez tri leta se vrne k svoji družini. Dobri stariši so silno žalostni nesrečnega sina, kateri zdaj še celó v cerkev ni hodil. Imeli so pa v tistem kraju slovesno prvo sv. obhajilo. Pristrčne matrne prošnje ga nagnejo, da gre s stariši k sv. maši. Komaj pa stopi v cerkev in zagleda tam zbrane otročiče, začuti v srcu tak nemir, da se ne vé kam dejati. Kmalu na to mu začnejo teči obilne solze iz oči. Po dokončanem lepem opraviilu gre domu, začne se pred svojimi stariši jokati in pravi: »O oče, mati, nič več ne morem tak ostati... Gledal sem te otroke, pobožne kot angelji; jaz sem poprej tudi tak bil, kakor le-ti; takrat sem bil tako srečen! Tako mi je bilo danes, kakor bi ranjcega župnika pred seboj videl, kako so me milo, pa žalostno pogledali. Zdelo se mi je, da slišim besede: »Avgust, kaj si mi obljubil na dan prvega sv. obhajila?« — Oče, mati, odpustite mi žalost, katero sem vam napravljial. Hočem se resnično poboljšati.« Še tisti večer gre Avgust k novemu župniku, se skesano spove in drugo jutro sprejme sv. rešnje Telo. Odsihdob je bil zgleden mladeneč, gospodu župniku in starišem v veselje, vsej soseski v spodbudo.

3. Beli zavratnik.

Slavni francoski pisatelj Segur piše o nekem po stanu in duši plemenitem, angeljsko nedolžnem dečku, Juriju K. to-le:

Prvikrat je šel k sv. obhajilu, ko je bil v petem razredu. Naslednji dan pride k svojemu dušnemu vodniku povedat, kaj je ob prvem sv. obhajilu sklenil za prihodnje

življenje. Imel je pa le en sklep, in sicer tak-le: »Moj sklep je, da bom svoj beli zavrtnik, ki sem ga imel pri prvem sv. obhajilu, nosil do tistega dne, ko bi me zadela nesreča, da storim prvi smrtni greh.« Duhoven se zavzamejo in vskliknejo: »Kako, kaj je to! Jaz ne prevzamem odgovornosti, da bi ti tako čuden sklep dovolil. Za to je treba poprej maternega dovoljenja.« — A dobri deček je znal materi in duhovnu svojo zadevo tako izvrstno zagovarjati, da so mu dovolili storiti, kar za prav spozna.

Štirinajst dni pozneje se drzne eden njegovih součencev zasmehovaje mu z vrata potegniti beli zavrtnik. Predrznjež je bil kaznovan; vendar so se še taki napadi večkrat ponavljali, — toda vselej zastonj.

Nekdo drugi izmed njegovih tovarišev se ga pa loti od druge strani: hoče ga z lepo besedo pripraviti, da bi odložil beli zavrtnik. »Povej mi, predragi — ga prav prijazno nagovori — povej mi: zakaj pa nosiš zmiraj ta beli zavrtnik? To je vendar le preveč nenavadno; tega nihče drugi ne počenja. S tem se osmešiš, in kdo vé, če se ti ne bo še kaj neprijetnišega zgodilo.« — Temu Jurij zaupa svojo skrivnost, pa ga prosi, naj nikomur o tem ničesa ne pravi. Drugo jutro so že vsi tovariši vedeli zgodbo o belem zavrtniku. Pa nobeden si ga ni upal več dražiti, marveč vsem se je zdel častitljiv in spoštovanja vreden. Častitljivo in vsem drugim v zgled je bilo pa tudi njegovo vedenje; da bi nedolžnost ohranil, opravil je vsak teden s srčnim kesanjem sv. spoved in z angeljsko pobožnostjo sv. obhajilo.

Vedno je zvest ostal svojemu sklepu: beli zavrtnik je nosil vsak dan v šolskem času in o počitnicah; še tudi kot filozof. L. 1870 je osemnajstletni mladeneč opravil zrelostno poskušnjo — zmiraj še z belim zavrtnikom.

Kmali potem pride ob času prusko-francoske vojske h krdelu papeževih vojščakov. Kakor je bil poprej zgled vsem dijakom, tako je zdaj vojščakom. Vsako nedeljo in praznik gre k sv. obhajilu in vendar je med vsemi najveselejši. — V hudi bitki je sicer njegovo krdelo zmagalo; a nenadno ga zadene sovražna krogla in ga smrtno rani.

Vojaški duhoven prihitijo in mu ponudijo dušno pomoč. »Zahvalim, pravi Jurij; pred dvema ali tremi dnevi sem se spovedal; ničesa nimam na vesti. Bodite tako dobri, položite me na slamnato posteljo in prinesite mi sv. popotnico. Pa še eno prošnjo imam: Dajte mi iz telečaka beli zavratnik, beli trak in beli molek. To so moji spomini na prvo sv. obhajilo. — Tako. — Prosim, denite mi beli zavratnik okrog vrata.« — Ko je prejel sv. popotnico, je še rekel: »Kadar bom umrl, odvežite mi spet beli zavratnik in pošljite ga moji materi ter pišite jim v mojem imenu, da ni bil nikdar drugače omadeževan kakor z mojo krvjo, ki sem jo za ubogo domovino prelil.«

Kako lepa je smrt v obleki krstne nedolžnosti!

4. Dan prvega sv. obhajila — veličasten praznik.

Hčerka jako pobožnih starišev je šla prvikrat k sv. obhajilu. Ne le da so bogoljubna mati za ta najve-selejši dan deklici napravili lepo novo oblačilo in ji bel venček na glavo pripeli, marveč tudi hiša je morala biti kakor za nedeljo ali praznik pripravljena. Med tem, ko se je v cerkvi presveto opravilo vršilo, so mati hčerkino spalnico z venci olepšali in zlasti altarček s cveticami okinčali ter jo takorekoč v malo kapelico spremenili, tudi dišečega kadila so zažgali in voščene sveče so na altarčku gorele.

Zdaj pride srečna deklica iz cerkve domu; materi in hčerki igrajo solze veselja v očeh. Z ginjenim srcem ji srečo vošijo, da danes prvikrat kot nevestica Jezusova čez domači prag stopi, potlej jo primejo za roko in peljejo v krasno ozališano in razsvitljeno spalnico ter ji rečejo, naj tū še enkrat poklekne in se goreče zahvali Jezusu za neizmerno srečo današnjega dne, naj mu še enkrat zaupljivo priporoči vse svoje dušne in telesne potrebe in naj se mu popolnem daruje. — Pač je bil dan prvega sv. obhajila za to blago deklico veličasten praznik, ki se ga je ves čas svojega življenja hvaležno spominjala in stanovitna ostala v svojih trdnih sklepih.

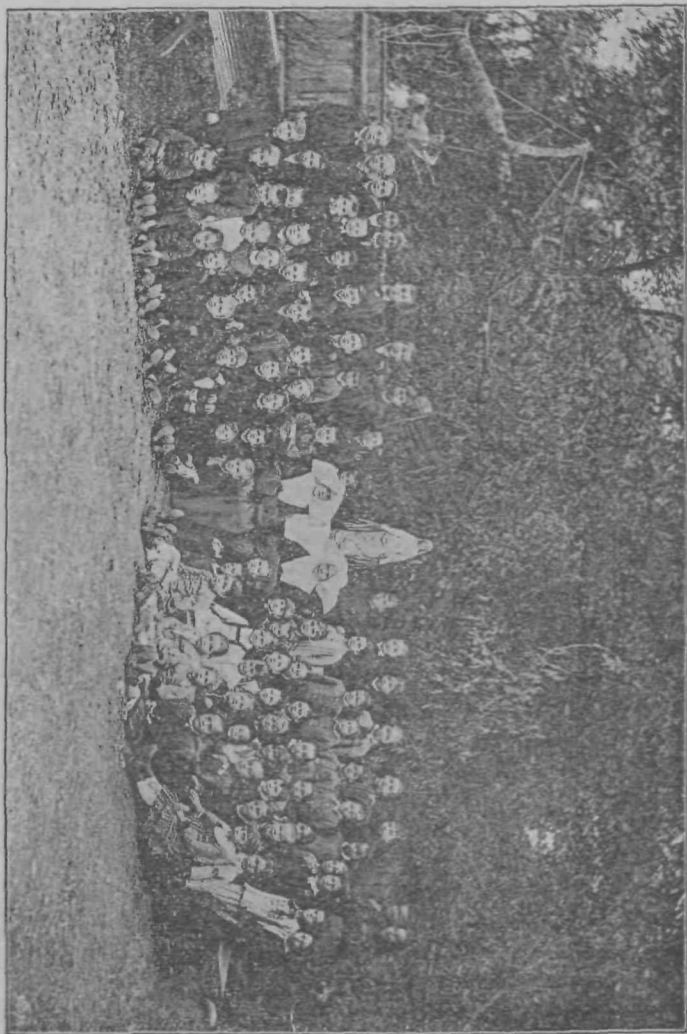
Šola rajske nedolžnosti.

Nedavno sem prejel iz nekega višjega razreda od pridnih učenk tako-le vošilo za godovno: »Visoka gora stoji pred nami — po njej se vije strma pot; stéza se kmalu preko globocih prepadov, kmalu čez golo skalovje; tù je preprežena z ostrim trnjem, tam se zgublja v temen, divji gozd: tedaj povsod nevarna. Gorjé popotniku, ako tù zaide! — In vendar to nevarno pot mora prekoračiti dete, ki ga vidimo v podnožji strme gore, — hiteti mora tje gori na vrh, na ljubi dom, kjer ga čaka dobri Oče! Po njegovem naročji hrepeni dete, a pot je nevarna in dete je ne pozna. — Toda glej! prijazen voditelj se mu bliža, prime ga za roko ter smelo in varno z njim koraka navzgor. Njegovo oko opazi vse, kar le preti mlademu bitju. Spremi ga tako daleč in razkaže mu nadaljno pot tako jasno, da dete lahko dospè na srce svojega drazega Očeta.

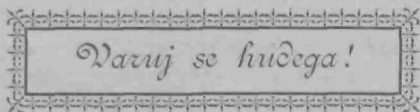
Ta skrbni voditelj ste nam Vi, častiti gospod katehet! ono nezmožno, neizkušeno dete pa, ki želi po nevarni poti dospeti v nebeške višave k preljubemu Očetu, smo me učenke. Nastopile smo pot življenja neizkušene, nevedočé za nevarnosti, ki nam pretijo od vseh strani. Pa Vi ste nam odkrili skrivne prepade greha, kamor bi se lahko pogreznile, slušajoč svoja slaba nagnenja. S skrbno roko ste odstranjevali trnje strasti z močjo božje besede, in da ne omagamo, peljali ste nas prvikrat k studencu ter nam podali živi kruh, da se okre-pimo za daljno in težavno pot. Pokazali ste nam slednjič natanko ono mer, v kateri naj idemo tudi tedaj, k se nam bode ločiti od tod, položivši globoko v naša srca zlata vodila, katera hočemo ohraniti v hvaležnem srcu in spominu«

Ravno to, kar je v tem vošilcu izrečeno in obljubljeno, bi rad dosegel tudi po Angeljčku, zlasti v »šoli rajske nedolžnosti,« v katero sem vas že zadnjič povabil. Nevarnosti in zapreke po poti v rajski dom spoznavati in odstranjevati naj vas uči prvi oddelek naše šole: »varuj se hudega!«; varno in pogumno korakati po

pravi poti proti nebeški višavi naj vas uči drugi oddelek:
»delaj dobro!« — Pa še nekaj, predno nadaljujem.
Pokazati vam moram lepo podobico, ki sem vam jo

med tem časom preskrbel. Poglejte veliko tolpo otrok. Že na obrazu se jim bere, da so pridni, da so dobri. — Od kod pa so ti otroci? Vsi so sinovi in hčerke revnih starišev ali pa so sirote, katerim je nemila smrt že pobrala ljube stariše. Detoljubni dobrotniki so zbrali toliko denarja, da se je napravila »sirotišnica« in tako je mogoče, da najrevniši otroci v veselji in sreči preživijo najlepša leta človeške spomladi, pa da se tudi pripravijo in utrdijo za pezo poznejšega življenja prav po tem nauku, ki ga vam jaz dajem: »Varuj se hudega, delaj dobro!«

§ 2. Laž.

Zadnjič sem vam pravil o brezmadežni lepoti človeške duše, posvečene v sv. krstu, ter tudi povedal, da te nebeške lepote ne more nobena druga reč odvzeti, kakor greh. Premnogo je reči, ki omadeževajo to lepoto, zdi se mi pa, da skoro največ madežev in po nasledku največjih — napravlja laž! Zato naj bo laž prva pregreha, nad katero stavim svarilo: »varuj se hudega!«

Kaj je laž? — Laž se mi zdi nekakšen čudež. Zakaj me tako čudno gledate, če vam pravim, da je laž — čudež? Jaz zato tako govorim, ker laž vse vse sovraži, karkoli še čisla poštenost in dobro ime — pa vendar je tako grozovito veliko ljudi na svetu, ki se lažejo! Ali mar ni res to čudno, da laž vsi sovražijo, kadar jo pri družih zapazijo, sami pa se vendar le lažejo? Ali ni tudi pri vas malih tako? ali ne kažete s prstom za takim otrokom, ki se je zlagal, ter pravite: »Ta pa laže, — lažnik! — fuj!!«

Če pa laž sovražite pri družih, sovražite jo tudi sami zase!

Oh, ne vem, kaj bi dal, ko bi vam mogel laž tako pristuditi, da bi se je zmir ogibali kakor kačjega strupa!

Laži se morate varovati najprej zato, ker je greh. Vsaka laž je pregrešna, če tudi ni vsaka enako velik

greh. Velikost greha se ravna po velikosti one reči, zaradi katere se kdo laže in po škodi, ki se z lažjo provzroči ter tudi po namenu, ki ga ima lažnik. Po tem namenu je laž lahko čveterna: 1. laž, ki družim škoduje; 2. laž, ki družim koristi; 3. laž, ki lažniku samemu koristi in 4. laž za »kratkočasnost«.

Če laž bližnjemu zdatno škoduje, ali če napravi veliko razžaljenje, je smrtni greh, in v tem pomenu pravi sv. pismo, da »laž dušo umori«. Navadna laž je sicer odpustljivi greh; a s tem še ni rečeno, da je laž le mala reč, marveč skoro o vsaki laži bi se lahko reklo, da dušo umori. Če tudi te ena laž ne pahne kar precej v pekel, vendar je vsaka laž ožja ali širja stopinja proti peklu. Z lažjo se lažnik korak za korakom oddaljuje od Boga in se približuje hudóbnemu duhu v peklu. Tako nas uči sv. pismo, ki imenuje satana kar naravnost lažnika, in sicer tacega lažnika, ki ga je sama laž, češ da kadar laže, — »iz svojega govori«. Imenuje ga pa tudi »očeta laži«, ker on je bil prvi na zemlji, ki se je lagal. Pa kako se je zlagal? Laž ni bila lahka reč za satana, ki je bil zgolj duh; moral si je poprej od ktere telesne stvari jezik izposoditi. In kje si ga je izposodil? Strah in groza! — kača, najostudniša žival, je satanu jezik posodila: prvo laž na zemlji je kačji jezik izrekel, hudobni duh si jo je bil pa izmislil. — Zdaj pa veste, komu je podoben otrok, ki se laže: če je satan oče laži, je sleherni lažnik satanov otrok! Mladi lažnik, ali te ni nič sram, nič strah! Sv. pismo nam pa tudi priča, da se lažnik tem bolj od nebeškega Očeta odmikuje, čem bolj se je satanu približal: „Lažnjive ustnice so Gospodu gnusoba!“ Oj, mali lažnik, ali se ti te besede še ne zdijo dovelj ostre? Kako pa hočeš, da naj ti Bog popiše tvoje grde ustnice? kaj naj ti pa še reče, če ti to ne zado-
stuje!? Da bi bila tvoja usta vsa ranjena, krvava, od raka razjedena.... Bogu neskončno dobrotljivemu bi se smilil; a ker so lažnjiva, se Najsvetejšemu gnusijo!!

Laž se pa sme tudi zato imenovati dušna smrt, ker je podlaga premnogim družim grehom. Če pride laž v otrokovo dušo, je tako, kakor bi se črv zaredil v suhem lesu; polagoma postane vse objedeno in oškodovano. To že vsakdanji pregovor naznanja, ki pravi:

»Kdor laže, ta krade.« In res, koliko je grehov, ki se brez laži še storiti ne morejo: brez laži ne moreš biti hinavec in prilizovalec, ne moreš biti goljuf in slepar, ne moreš biti obrekovalec in dvojezičnik; brez laži ne moreš dveh največjih grehov storiti: božjeropne spovedi in krive prisege!

Laž pa še tudi to dobro, kar ima lažnik na sebi, otemni in ogrdi. Najlepše lastnosti in čednosti nimajo prave veljave, če se jim grda laž pridruži. Zato pravi sv. pismo: „Grd madež je laž na človeku“. Res tako grd je ta madež, da zamaže še drugo dušno lepoto. Naj bi bil lažnik sicer še tako hvale vreden, vendar si ga ne upa nihče odkritosrčno pohvaliti, marveč vedno se pomilovalno pristavlja: »Ko bi se le ne lagal!« — Če hočete toraj, da bode res krasno ostalo svetišče vašega srca, trdo zapirajte vrata pred vsako lažjo! Da boste bolj potrjeni v tem dobrem sklepu, večkrat mislite na pretresljivo kazen Ananija in Safire ter Elizejevega hlapca Gijeziya. Posebno naj vas v resnicoljubji potrdi zgled prvih kristijanov, ki so pretrpeli raje najgrozovitejše trpljenje in smrt, kakor da bi se bili zlagali. Le sama besedica »ne« bi jih bila rešila, ako bi jo bili izgovorili, kadar so jih sodniki vprašali, če so kristijani. Dobro si zapomnite tudi naslednje zglede.

Sv. Roza Limanska.

Ta ljubeznjiva svetnica amerikkanska ni mogla trpeti tudi najmanjše laži. Imela je navado reči: »Lagati ne smemo ne za nebo ne za svet, kajti Bog je resnica«. In če je slišala kdaj kaj pripovedovati, kar ni bilo po vsem res, je koj zavrnila: »Prosim, to ni tako«. — Eno uro pred njeno smrtjo pridejo duhoven, ki jih je Roza še želela videti. Neka gospa pravi: »Gospod, ravno prav pridete, Roza je že hotela poslati po vas.« — Umirajoča Roza napne svoje slednje moči in pravi: »Le resnico govorimo; jaz sem pač želela vas, gospod, še videti in sem to tudi rekla, več pa ne«.

Sv. Frančišek Saleški.

Mati tega svetnika je že v otročjih letih večkrat prigovarjala: »Le lagati nikar, ljubi Francek! Laž one-

častuje pred Bogom, pred svetom in pred lastno vestjo. Laž je od hudobnega duha in po laži se postane otrok satanov«. Ljubeznjivi deček si je dobro zapomnil to materno opominjevanje in nikdar ni nihče slišal iz njegovih ust nobene neresnične besede. Če se je kdaj kaj spozabil in v nepremišljeni naglici kaj napačnega storil, se je raje pustil kaznovati, kakor da bi si bil z lažjo pomagal.

Raje umreti, kakor lagati.

Ob času preganjanja prvih kristijanov pridejo rimski vojaki po devetdesetletnega Kardija, ki je ravno v svoji hiši svete bukve bral, njegov desetletni vnuk pa se je pred hišo igral. Deček sluteč, da mu hočejo preljubega starega očeta odpeljati, odgovori vprašajočim vojščakom, da je Kardija odšel molit. Ko vsled takega odgovora vojščaki odidejo, hiti vnuk ves vesel k staremu očetu naznanit, da ga je smrti rešil. Stari Kardija pa okrega v sveti jezi otroka, zakaj se je vendar dal zapeljati, da se je zlagal, ter z lažjo hotel nesrečo odvrniti. Le solze dečkove in njegova obljuba, da se ne bode nikdar več zlagal, so starčeka nekoliko potolažile. V zadoščenje za vnukovo laž pa gre na trg in neustrašen oznanja Križanega. Zdaj ga zgrabijo in ob glavo denejo. Prijatelji pa ga častitljivo pokopljejo in mu napišejo prekrasno nagrobnico: »Tukaj počiva mož, ki ni nikdar nobene hudobne ali lažnjive besede govoril — Kardija mu je bilo ime«.

Vrli Tirolec.

V začetku sedanjega stoletja, ko so se hrabri Tirolci tako junaško bojevali za dom in cesarja, je bil neki priprost tirolski kmet vjet in od vojaške sodnije v smrt obsojen. Francoski poveljnik bi ga bil rad rešil; zato ovrže prvo obsodbo in ukaže novo preiskavo, ob enem pa svetuje tudi jetniku, naj taji ter reče, da ni bral francoskega povelja, ki je velelo vsakemu Tirolcu orožje odložiti — in prost bode. Toda vrli Tirolec (Peter Mayr) poveljniku mirno odgovori: »Jaz sem katoliški kristijan in se ne lažem. Nikdar nikoli si ne bom z

lažjo življenja odkupljaj. Bral sem tisti papir, pa se nisem zmenil zanj ter se dalje branil. To je resnica in pri tem ostanem.« Na to je bil vnovič obsojen in ustreljen 1. marcija 1810.

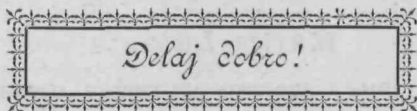
Taki dogodbi, menim, da ni treba še posebej nauka dostavljati.

Boga in Matere božje se je bal.

Nekega otroka so pregovarjali, naj se zlaže, da ne bode kaznovan. On pa odločno odgovori: »Nikoli se ne bom lagal, če me še tako hudo kaznujejo. Kako bi mogel Bogu in Materi božji še pred oči priti, ko bi se zlagal!?!«

Poškodovana črešnja.

Amerikanski prezident Washington je bil še kot majhen deček sekirico dobil v dar. V otročji nevednosti gre ter obeli prelepo črešnjo očetovo, da se je morala posušiti. Oče, ki niso vedeli, kdo je to naredil, so jako žalostni ter pravijo, da bi raje plačali 60 goldinarjev, kakor da se jim je to drevo pokvarilo. Ko pride mali sinček, ga vprašajo: »Jurij, kdo je drevesce pokvaril?« Deček se vstraši, pa kmalu zopet osrči ter naravnost pové: »Oče, lagati se ne morem, jaz sem storil«. Očeta je tako razveselila taka resnicoljubnost, da ga radostno objamejo rekoč: »Tvoja odkritosrčnost in ljubezen do resnice me je obilno odškodovala za poškodovano drevo, ljubša mi je, kakor tisoč dreves z najboljšim sadjem«.

§ 2. Radodarnost.

Pri otrocih se začne že prav zgodaj kazati dobra in slaba stran detečjega srca. In to se vé, da so domači zvedavi, kakšno srce ima neki »naš« ali »naša«. Pa kaj storijo, da bi se tega prepričali? Čisto priprosta poskušnja jim to pokaže: malemu otročičku dajo kaj zelo lepega,

ali kaj jako dobrega v nježne ročice; potlej se pa predenj postavijo in začno z rokami in ustmi vabljivo prositi: »Daj, daj meni!« — Če se otrok ljubko nasmehne ter brž dá, je to znamenje dobrega srca; če se pa začne kremžiti in reč krčevito k sebi pritiskati, sodi se na slabo.

Kadar se začne dete zavedati, naj se privadi to natorno nagnenje v čeznatorno zasluženje uporabljati: dobrosrčni otroci naj svojo prirojeno radodarnost spolnujejo iz ljubezni do Jezusa, trdosrčni pa naj si tudi iz ljubezni do Boga prizadevajo milosrčni postati, ker premagovanje jim bo še v tem večje zasluženje prišteto.

Da vam pa ravno to čednost tako zeló naprej stavim, imam zato svoje vzroke. Jezus Kristus nam je namreč rekel: »Na tem bodo vsi ljudje spoznali, da ste moji učenci, ako se ljubite med seboj«. In kadar pride sodit vesoljni svet, tedaj pravičnim poreče: »Pojdite, blagodarjeni mojega Očeta, posedite kraljestvo, ktero vam je pripraljeno od začetka sveta. Zakaj lačen sem bil, in ste mi dali jesti; žejen sem bil itd.«

Če pazno prebirate svetniške izglede, se tudi lahko na prvi pogled prepričate, kako so se te blage duše prizadevale, bližnjemu streči in djansko ljubezen skazovati. Že sem se bil namenil, vse one svetnike in svetnice Božje vam naštet, kateri so se v krščanski ljubezni do bližnjega posebno iskazali; pa se ne upam, ker bi bilo preobilno, kajti drug pred družim so se prizadevali za to čednost, da bi bili Jezusu čedalje bolj podobni, ki je delil dobrote, kamor je prišel. Navedem jih toraj za zdaj le nekoliko.

Marija Lataste

gre nekega dne z materjo iz cerkve domú. Na poti srečate ubožčka, ki je vbogajme prosil. Mati niso ravno nič pri sebi imeli in že so hoteli žalostno dalje iti. Tù vzame Marija svojo mošnjico iz žepa in dá materi, rekoč: »Vi nimate nič, mati, náte, dajte za-me!«

Mati vzamejo in odprejo mošnjček, pa pravijo: »Saj nimaš nič drobiža v njem.« — »Nič ne dé«, odgovori otrok, »kar večí denar mu dajte; bom že pridna in si bom spet kaj zaslužila«.

»Prav tako«, pravijo mati, »le sama mu daj, ti bo prineslo blagoslova za tvoje popboljšanje«.

Ne dá si dvakrat veleti; brž vzame pol franka (20 krajcarjev) in pomoli ga revežu, rekoč: »Molite za-me, naj bi mi Bog dal, da bom boljša.« Potem priteče spet k materi in veselo zakliče: »Res, mati, gotovo se bom popboljšala, ljubi Bog mi bode bogato povrnil moj mali denar!«

Katarina Emerih

je bila včasih, kadar se ji je pravilo o bolezni družih, tako ginjena, da je kar blede in trda obsedela, kakor če kdo omedluje. Če je videla lačnega ali zapuščenega, tekla je proti njemu in je v ginja priprostosti klicala: »Čakaj, čakaj! ti grem domu po kruha.« In dobra mati so dovolili in niso zamerili otroku, ko so poklicani veselo prihajali po darove; celó svoja oblačila je dajala in z lepimi prošnjami si je vedela pri stariših dovoljenja k temu pridobiti.

Otroka bolnega ali jokajočega kar ni mogla videti; vselej je prosila Boga, naj vzrok teh solz nanjo preloži, ter njej sami pošlje bolezni ali bolečine, da bodo drugi rešeni.

Sv. Bernardin Sijenski.

Nekega dne pride revež pred vrata njegove tete. Teta pa ga zapodi, češ da ima le še toliko kruha, kolikor ga je za opoldne družini potreba. To zapazi Bernardinček in tako zeló se mu mož smili, da začne teto milo prositi: »Za božjo voljo! dajmo vendar temu revežu kaj, sicer bi jaz danes ne mogel kositi ne večerjati. Rajše jžaz ne jem, kakor da bi moral ta revež lačen biti«. Te besede teto tako ganejo, da mu precej odreže njegov kos, da bi ga mogel revežu dati. O prilikah, ko sam ni imel nič za reveže, je šel druge prosit zanje.

Sv. Frančišek Saleški.

Še le dve leti je bil star, in že se je kazala njegova ljubezen do revežev. Če je videl reveže, in posebno če jje zagledal kake male otročiče, jim je rāzdal, kar je v

rokah imel; če ni nič imel, se je obrnil proti pestunji in je prosil miloščinje najprej z milim pogledom, potlej s solzami ter ni odnehal, dokler ni revež kaj dobil. Tako je bila njegova pestunja že privajena in primorana vselej seboj vzeti sadja in drugih reči, kadar je kam šla z otrokom. Njegovo največje veselje je bilo, kadar je kaj prejel, da je mogel miloščinjo deliti. Če je zaslišal revežev glas pred vratmi, precej je pritekel z darom; če je bilo to ravno med kosilom, nesel mu je kar en del svojega kosila; če pa ni imel kaj dati, prosil je, — prav prisrčno prosil očeta in mater, naj nesrečnemu pomagajo. Dobri stariši nekterikrat niso hoteli precej dati, da bi se otrok v potrpežljivosti vadal; pa ob taki priložnosti ga je usmiljenje do revežev tako premagalo, da so mu stopile solze v nedolžni očesci in se je še-le tedaj utolažil, ko je bila miloščinja izročena.

Makarij in grozd.

Makarij je bil puščavnik in je živel v nekem gozdu. Dalječ na okrog je bilo znano, da je Makarij zelo pobožen, in prihajali so možje k njemu, da bi se od njega učili, kako naj molijo in Bogu služijo. Veliko jih je kar za zmirom ostalo pri njem. Makarija so imenovali svojega opata, med seboj pa so se imenovali brate. Stanovali so v kočicah, ki so si jih sami naredili. Te kočice pa niso bile skupaj, marveč druga od druge nekoliko oddaljene.

Nekikrat pride nek brat k Makariju in mu prinese prelep grozd v dar. Makarij se močno veseli darila. Ko pa odide brat, ki mu je bil prinesel grozd, gre brž Makarij in nese darovani grozd družemu bratu, o katerem je vedel, da ni popolnem zdrav.

Brat se lepo zahvali za lepi grozd; pa noče ga snesti, marveč si misli, da bo boljše in Bogu ljubše, če ga sosednjemu bratu dá. Pa tudi ta ga zopet družemu podari in tako potuje lepi grozd od roke do roke in pride slednjič spet do Makarija. Makarij vidi, da je ravno tisti grozd, ki ga je on imel, in hoče vedeti, kako se je to zgodilo. V ta namen gre po vrsti od brata do brata.

Ko Makarij zve, kako je brat bratu iz ljubezni raje daroval grozd, kakor da bi ga bil sam snedel, se je veselja zjokal.

Grozdje pa so zdaj Makarij in bratje skupaj zobali. Na tem grozdu, reče Makarij, se je razodelo, kako da se bratje med seboj ljubijo in vsakemu se mora zdaj ena sama jagoda slajša zdeti, kakor če bi bil poprej ves grozd sam obral.

Marija — Šmarnica.

Sonet.

Prišla si zopet, pomlad rajske mila,
Pomlájeno je vse in oživélo:
Pozdravlja ptičev — pevec te krdelo,
V cvetičja kras te zemlja je ovila.

V zelenem logu šmarnica priklila
Iz tal vesela je; nje cvetje belo*
Po tebi, pomlad, je zahrepenelo,
Ti si lepoto mu in vonj vzbudila!

Pozdravljen bodi, majnik, mesec svet!
Po tebi mi je duša zaželela:
„Marijo — Šmarnico zrem v zornem cveti!“

O, da Slovincem srca bi vskipela,
Da bi čez hrib in plan glasili vneti:
„Marijina — Slovencev je dežela!“ *Omanov.*

Opomin.

Glej, mravlja poleti
Prav urno hiti,
Da v zimi brezskrbno
In dobro živi.

Čebela poišče
Si sleherni cvet;
Za zimo nabira
Presladki si med.

Posnemaj čebelo
In mravljo še ti;
Oskrbi v mladosti
Za stare se dni!

Oj zlati nauki
Zaklad so za te;
Le skrbno jih išči
In shrani v srce!

J. Krek.

Golobček.

Poglejte, atek ljubi moj,
Golobčeka tu pred menoj,
Kako tu pije, vodo kljuje,
In k nebu glavo povzdiguje!

In oče Jožeku reko:
Uči golobček te lepo! —
Glej, vodo vso je Bog ustvaril,
V pijačo jo stvarjem podaril.

Čemu tako, povejte mi,
Čemu pri miru z glavo ni?
Kako pa jaz, ko vodo pijem? —
Prav mirno, mirno jo zavžijem.

Zato golobček, Božja stvar,
Boga ne zabi nikedar.
Vodo pijoč se tje ozira,
Odkoder dobro vse izvira.

Tako, moj sinko, tudi ti,

Nikar Boga pozabiti!

Za vsako reč se mu zahvali,

Ki bodo starši ti jo dali. — *Fr. Rajčevič.*

Sreča, kje si doma?

Cvetloč mladenček, kodrolas,
Igra se na obrežji vodnem;
Svetlobe žar, zelenja kras
Vesel v kraljestvu zre prirodnem.

»Kaj gleda nem? Zakaj strmi
V globino vód memo-tekočih?« —
»Rumeno solnčece blesti
Mu iz valov šumnó-deročih!«

Kako lepó, kako svetló
Mu iz vodé nebó odseva,
V lepoti svoji čarobno
Narava vsa pred njim vskipeva!

»Imam te, solnce, biser moj!« —
Zakličé deček, in v globine
Za njim poseže — grob pa svoj
V valovih najde in — izgine

Zakaj v propadu si iskal,
Mladenič, solnce: svojo srečo?
Le solnčno sliko vode val
Ti kaže lepo, a slepečo.

Na nebu solnce nam žari,
Z neba na zemljo srečo lije,
V nebesih Oče naš živi,
Nam venec sreče stalne vije.

Zato le kvišku, kjer Gospod
Kraljuje Srečni: solnce pravo,
Dvigujmo srca in ondod
Nam srečo dal bo — večno slavo!

Omanov.

Nočno nebo.

Kedo sejal je zvezde jasne,	Vse te nebeške visočine,
Povejte, ljuba mamica!	Vse te nebeške zvezdice,
Kaj lučke pravijo nam krasne?	Vse te ozaljšane višine
Čemu nebo se lesketa?	Sam večni Bog ustvaril je.

Glej, ljubi sinko, dete moje,	In lučke krasne in bleščeče
Poslušaj, srček dragi mi!	So pa nebeška okenca;
Razjasnim ti prašanje tvoje	Skoz nje ozira se čuječe
In kaj nebó nam govori:	Tvoj angelj varuh iz neba.

Zato pa, dete, pridno bodi
In rado slušaj mamico,
Da angelj čuva te povsodi
Pred sleherno nevarnostjo.

Fr. Rajčević.

Križi in težave otročjih let.

II. Nerodni šolarček.

1.

Že zdavno so bili mati poklicali malega Lipeta, pa je spet zaspal. Na novo ga morajo klicati ter ostro pristavijo: »Kaj pa misliš, Lipe? Glej, danes je šolska maša; tako pozno je že, ti pa se še vedno v postelji valjaš!«

Urno skoči Lipe iz gorke postelje. Pa naglost, pravi pregovor, ni pridna; kolikor je bil Lipe poprej prepočasen, toliko je bil zdaj prehiter, — smuk! skoči kar h krati z obema nogama — v rokava svoje suknjice mesto v hlače. Tako obuvanje ga vrže na tla; nekaj časa se pobira, a ker ne more vstati, zažene mili jok ter s tem mater prikličē. Mater skoro smeh posili, vendar se resno držijo, pomagajo malemu nerodnežu iz rokavov in ga v hlačice potisnejo in še drugo vravnajo, kar za otročjo opravo treba; slednjič resno zakličejo: »Zdaj pa hitro, da sv. maše ne zamudiš. Danes ne dobiš nič zajutрка, ker si tako pozen pa še tako neroden!« Vendar materno srce je le materno srce: dva krajcarja mu zavežejo v rutico in v žep potisnejo, da bi si s potoma kruha kupil.

2.

Hitro, kakor mu je bilo naročeno, jo maha proti cerkvi mali šolarček. Še dvakrat potegne z rokavom preko oči in megleno vreme na obrazu se spet zjasni. Toliko da še o pravem času prikoraka ter se pridruži učencem, ki so jih učitelj že v cerkev spremljali.

Po sv. maši mahoma zapusti svojo družbo in teče k bližnjemu peku. Hlastno popade z eno roko zemljo in jo v usta vtakne, z drugo pa išče rutico, v katero so mu bili dobra mati denar zavezali, — toda joj! ne najde je. Hitro hoče nazaj v cerkev teči, ker meni, da je v cerkvi zgubil rutico z denarjem. Toda pek, meneč, da hoče šolarček z zemljo ubežati pa nič plačati, ga zgrabi za ušesa in tako semttertja rešeta, da mu zemlja iz ust pade. »Le počakaj, mali potepuh! mu pravi, te bom že naučil, kaj se pravi žemlje krasti!« Vzame mu kapo rekoč: »Tako, zdaj pa le pojdi, kadar mi prineseš dva krajcarja, pa bo spet tvoja!« Pri odhodu mu pek še pomaga, da stopi bolj urno čez prag. Revček teče v cerkev, išče in išče, pa ne najde ničesa. Neki gospod, videti jok in iskanje dečkovo, ga vpraša, zakaj se joka. Deček mu odkritosrčno pové, gospod pa mu podari dva novčiča z opominom, naj v drugič bolj pazi. — Z velikim veseljem vsklikne: »Bog vam povrni!« in precej hiti k peku, mu poda dva solda zagotavljaše, da ni mislil goljufati. Kapa je zdaj spet njegova.

3.

Pokrit z dijaško kapo hiti v šolo. V šoli vse odkritosrčno razloži gospodu učitelju. Zarad zamude sicer ni kaznovan, a zarad tega, ker je brez dovoljenja iz vrste stopil in k peku letel, mora po nauku še v šoli ostati.

Lakot je huda reč, zlasti za mladi svet! Le ena reč, tolaži še Lipeta: saj ima zemljo, o prestanku si bode postregel in v molk pripravil krulječi želodček, — toda mrzel pot ga spreleti po vsem životu! V prehitri naglosti je sicer oddal peku krajcarja in kapo nazaj dobil, toda — žemlje ne! Ob uhanji mu je bila iz ust padla. Tedaj tudi še to!! — Učitelj ravno računijo z otroci, koliko je kupec zgubil, ki je bil blago kupil za 5 gld. 50 kr., potlej pa prodal za 4 gld. 75 kr. Učitelj opazijo, kako zelo je Lipe razmišljen, zato ga pokličejo: »Lipe! povej, kaj je zgubil?« Lipe, čegar misli so bile že nekaj časa le pri peku, se odreže: »Eno zemljo za dva krajcarja!«

Z glasnim smehom pozdravi vsa šola ta odgovor in za kazen mora Lipe stati. Ko mine računska ura, dovolijo učitelj nekoliko oddiha in za razvedrilo telovadijo. Najprej velijo, naj vsi otroci vstanejo. Lipe je bil tega jako vesel, ker zdaj ni bilo treba njemu samemu stati in to veselje je njegovo srce tako prevzelo, da je popolnem pozabil na to, da je kaznovan. Tem živejše pa se mu spet povrne spomin na žemljo. Ravno zapovedujejo učitelj: »Desno roko vzdignite!« Mali Lipe je to povelje preslišal. Učitelj, zapazivši njegovo razmišljenost, zakličejo: »Lipe! kje imaš pa ti svojo?« Jokaje odgovori: »Pri peku!« Mislil je na žemljo ne pa na roko, ki bi jo bil moral vzdigniti. Zopet glasen smeh med učenci. Učitelju se ubogi lačni Lipe smili ter ga ne kaznujejo, pač pa mu zažugajo občutnišo kazen, ako bo še dalje tako razmišljen. Zdaj se Lipe potruji, kar se more, in ob koncu se sme z družimi otroci zopet vvesti. To mu dokaj olajša srce; toda nova nesreča potrka na vrata!

Mnogo jokanje je tudi močno pripomoglo temu, da je bila slednjič Lipetu žepna ruta jako potrebna, kajti tacega usekovala, kakoršno imajo radi mali otroci v navadi, gospod učitelj niso trpeli pri šolarjih.

Oh jojmeni! Žepno ruto je bil Lipe v cerkvi zgubil! Kaj naj stori? Zdaj ni mogel več družega misliti, kakor vedno le na svojo zgubljeno rutico. — Med tem je prišel kazalni poduk na vrsto in gospod učitelj so ravno razlagali, da ima človek možgane v glavi. Videti, da je Lipe spet ves razmišljen, ga pokličejo: »Lipe, kaj imaš v svoji glavi?« Jokaje odgovori: »Žepno ruto!«

Dolgo je trajalo, predno je bilo mogoče sicer ubogljive učence pomiriti, da so se nehali smeјati. Lipe mora iti v tako zvano »oslovsko klop«.

Da bo pa tudi »zaprt«, mu je bilo že pred šolo napovedano, ker je brez dovoljenja vrsto zapustil in k peku šel.

4.

Lipe je toraj moral še v šoli ostati, ko so sli drugi otroci domu. Gospod učitelj se mu prijazno približajo in ga poprašujejo, zakaj je bil tako zelo razmišljen. »Ali si znabiti ruto doma pozabil?« — »Ne«, odgovori,

»mati so mi jo v žep djali, kakor vsaki dan.« — »Kako pa si jo zgubil, povej mi še enkrat.« — »V cerkvi sem jo bil dejal pod kolena, zato ker moja mati zmiraj pravijo, naj jo devam pod kolena, da se hlače ne omažejo.« — »No, to je lepo, da pridno ubogaš; kako pa je bilo dalje?« — »Ko smo vstali, sem vtaknil« »Kam?« mu učitelj sežejo v besedo. »V žep pri suknji.« — »Ali si jo pa znabiti djali v hlačni žep?« — »O ne, jo zmirom devam v suknjo.« — »Morebiti si se pa danes zmotil, da si jo dejal v hlačni žep; ali si že kaj iskal?« Mesto odgovora pomaja z glavo, kakor bi hotel reči: »nak«. In res izleče iz hlačnega žepa osodepolno ruto. V prvem trenutji se mu obličje veselja zasveti; a precej na to zažene glasen jok. Vesel je, da se je rutica spet našla, hudo se mu pa zdi, ker je odkrita njegova nerodnost, ki mu je že toliko preglavice napravila.

Gospod učitelj ga pustijo, naj se izjoka, kar mu tudi res srce olajša. Potem pa mu mirno in rahlo rekó: »Lipe, nikar ne jokaj! Poberi svoje reči, pa hiti domu. Kazen ti prizanesem; a v prihodnje bodi previdniši!«

Ubogi deček si otere solze in hvaležno poljubi gospodu učitelju roko ter gre. Pa nesreča ga še ni zapustila. Ves zamišljen in zatopljen v nezgode, ki so ga danes zadele, koraka dalje ob hišah; kar mu nekdo zakliče visoko nad glavo: »pozor!« Nek zidar je z visokega odra vode zlil, pa poprej memogredoče s klicem opomnil. Lipe pa se še ustavi in gleda kvišku, ne da bi bežal — in pri tej priči se ulije umazana tekočina ne sicer na glavo pač pa na levico, v kateri je nesel šolske reči in mu zbije s hudo silo vse na tla — v blatno lužo. Lipe se sklone, da pobere svoje stvari, toda kakšne so! Zidar se mu pa še porogljivo smeja; milo ga deček pogleda, ter gre dalje in joka? — Ne, jokati ne more več, solz mu je že zmanjkalo.

Toda kaj mu je zdaj storiti? Tacih knjig in pisalnic ne sme domu nesti. Bliskoma mu šine dobra misel v glavo. K bližnjemu potoku gre in začne — umivati in prati svojo umazano robo. Lahko si mislite, kakšen je bil uspeh tega perila. Iz knjig so začeli odmočeni listi padati; pisanko je sicer lepo omil, a črnilo se je razširilo, to pa tem bolj, ker je pisanje še z rutico lepo obrisal,

da bi bilo poprej suho, in posamezni listi so bili videti kakor zemljevidi, na katerih so samo reke, potoki in jezera. Pa nesreča, pravijo, ni nikoli sama; tudi tukaj se jih pridruži še več. Posamezne liste razpoloži po travi, da bi jih solnce posušilo; a veter seže vmes s svojo hudo jezo in vse razprši. — Tista rutica, ki mu je že toliko hudega prizadjala, je tudi vsa umazana. Zdaj gre rutico prat. Nepričakovano nekdo zavpije: »Otrok, kaj delaš?« To nenadno vprašanje ga tako prestraši, da mu ruta iz roke pade ter odplava. Skokoma se zažene za njo ter jo tudi srečno vjame, ker voda ni bila tako silno globoka; vendar v čevlje se mu je je pa dokaj nateklo. Zato se hoče sezuti, da bi vodo odtočil. V ta namen nasloni nogo na nek kamen, ki je iz tal molel, kakor bi bil njega čakal; Lipe nastavi opetico ter vleče, vleče — resk! kamen se izruje in Lipek leži na hrbtu pa obe nogi na kvišku moli.

Med vsemi temi nezgodami in nesrečami je pa strah, kaj bodo stariši rekli, tako zeló narastel, da se ni skoro upal domu iti. Pa reč se mu je še boljše stekla, kakor je mislil. Lipe je bil namreč jako dobrosrčen otrok, ne spriden — le nad mero neroden. In nerodnost dobri stariši lože spregledajo, kakor hudobijo. Brez vse kazni seveda ni bilo; a Lipe jo je krotko in potrpežljivo prestal. Tudi to je znamenje dobrega srca, če otrok ponižno sprejme zaslužen kaznen. Če neokretnost odštejemo, moramo reči, da je bil Lipe blaga dušica; in če še pristavim, da se je polagoma odvadil svoje nerodnosti, se bode tudi vam priljubil. Njegovim nerodnostim se smete smejati, njega pa ne smete zaničevati, marveč sklenite, vedno in povsod previdno ravnati, da ne zabredete v enake težave in britkosti! (*Po listu „Waisenkind.“*)

Prevzetni prst.

Predzadnji prst, ki je pri mazinčku, imenuje se zlatnik, ker se navadno nanj prstanj deva. Ta zlatnik si je bil enkrat nataknil prelep prstanj iz biserov in dražih kamnov, ki so se lesketali, kakor solnčni blesk na vodi.

Zarad tega pa je bil zlatnik prevzeten in ni za druge prste nič več maral, ampak ošabno jim reče: »Jaz sem več kakor vsi vi drugi!« Ko drugi prstje to slišijo, se vjezijo in palček pravi v imenu družih: »Če ti nočeš biti z nami, pa tudi mi ne bomo s taboj in ti ne bomo kar nič več pomagali.« In tako so bili tri dni skregani.

Zdaj hoče zlatnik cvetlico utrgati, a palec pravi: »Mi ti nočemo pomagati, ker si tako prevzeten;« in pustiti mora cvetko. Nato si hoče črešnjo na drevescu odtrgati, a drugi mu nočejo pomagati, ker je bil prevzeten, in tudi črešnjo mora na vejici pustiti. Potlej hoče nogovico splesti, pa drugi mu nočejo pomagati, ker je bil prevzeten, — pustiti mora pletenje.

Slednjič sprevidi prstnik, da brez družih nič ne opravi, zato se kesa svoje prevzetnosti. Glasno se joka in obeta, da ne bode nikdar več tak. To vidijo drugi prstje in so mu spet prijazni pa mu zopet radi pomagajo. In odsihdob si prstje niso bili več sovražni in še zmiraj učijo ljudi, koliko sami sebi škodujejo, če v prevzetnosti in sovraštvu živijo, koliko pa jim koristi, če so ponižni in postrežljivi.

Volk.

(Kristof Šmid.)

Janezek je poleg velikega gozda ovce pasel. Nekega dne se začne norčevati in na ves glas vpiti: »Volk gre! volk gre!«

Mahoma prihiti veliko kmetov iz bližnje vasi s kôli in sekirami, da bi volka ubili. Ker pa od volka ni duha ne sluha, se povrnejo domu; Janezek pa se jim prav debelo v pest smeje.

Drugi dan Janezek zopet na vse grlo kriči: »Volk! volk!« Kmetje zopet pridejo, a ne več v tolikem številu, kakor poprejšni dan. Ker pa volka ni nikjer na spregled, zmajajo z glavami in gredo spet nevoljni domu.

Tretji dan pa volk zares pride. Janezek se neusmiljeno dere: »Pomagajte! pomagajte! Volk! volk!« Toda zdaj ni bilo žive duše na pomoč.

Volk se zakadi v čredo, podavi mnogo ovac in med njimi tudi najlepše jagnje, ki je bilo Janezkovo in ga je najrajše imel.

Kdor se enkrat v laži vjame,
Temu se več ne verjame.

Mladi bahač.

Tam nekje bil je mal bahač.
Še sam zapeti ni znal hlač.
Pa pravi: »Nisem več otrok,
Gospod jaz biti čem visók!«
Očetovo si palico
Sposodi in na glávico
Klobuk si očev nasadí.

Močno ponosen ven hiti,
Z gospôdo šetat gre junak.
A tega spazil ni bedak —
Da skril klobuk je pol glavé.
V soglasnem smehu vsi kričé:
»Klobuk, kaj meša ti glavô,
Kam neseš detice mladó!?!«

Godba na dvorišču.

Popisal vam bom zgodbo,
Kako petelin vnel,
Živalno je bil godbo,
Ko peti je začel:
Kikeriki!

Najprej se piške male
Krog njega zbrale so,
Radostno ponavljale
Otročjo pesmico:
Bibi, bibi!

Kako naj zamolčala
Jezična bi kokoš,
Da je ona jajca dala,
Ko pirhe ti doboš:
Kokodajsk, kokodajsk!

Golobje so zdaj djali,
Pomágajmo še mi;
Če gode več piščali,
Prijetniše doni:
Gugrrrugug!

To čuje pes kosmati
In mački brz pové;
Oba začneta h krati,
Soglasno, to se vé:
Vav vav! mijav!

Volèk se v hlevu tudi
V soglasji krav, telet
Močno, močno potrudi,
Da iznenadi svet:
Mumú, mumú!

Zmed vseh najbolj nadarjen,
Osliček — sivolas,
Za godbo kakor vstvarjen,
Se dere na ves glas:
Ia ia, ia ja!

Prevzeto čujte gosko,
Domače jej mrzí,
Spakuje se francosko,
Se baha in kriči:
Vulevú, vulevú! ¹⁾

Hehej, si pujsek misli,
Francoski tudi znam;
Da bodem še bolj v čišli,
Odgovor goski dam:
Vujvuj, vujvuj! ²⁾

Kar vse je godlo, pelo,
Soglasno in »počez«,
Vreščalo in šumelo
Je skoro do nebes:
Kibikogu!

Prijatelj, pridi pridi,
Poslušat na naš dvor,
Enako se ne vidi
Nikjer, kot je ta zbor:
Vavmjav, iamú!

Če potlej godbo sodiš,
Kako je bila všeč;
Najvarnišo pot hodiš,
Če grajaš ne preveč:
Vulevú? — vujvuj!
(Poleg Des Bordes-a.)

¹⁾ Vulevú (pravilno: voulez-vous?) pomeni: ali hočete?

²⁾ Vuj (pravilno: »oui«) se pravi »da«.

Mlado jagnje.

(Po Slomšku).

agnje mlado, lepo belo,
Z ovco past se gre veselo;
Modro starko popusti,
Samo skače in nori.

Hopsa, hopsa! poskakuje,
Z brega v breg se zaletuje;
Zmiraj bolj se oddalji
Dobri starki spred oči.

Ovca kliče: »Oj, ne skakaj,
Tam po bregu se ne takaj!
Kaj pa, revče, potlej bo,
Če si zlomiš nogico?«

Jagnje ovce ne posluša
Še predrzniše poskuša;
Čez strmino se spusti, —
Zlomi nogo, — obleži.

Jagnje nogico zlomilo,
Glasno klicalo in vpilo:
»Oj! otroci, vbogajte
Svoje skrbne matere!«

Deček in bukve.

»V kot sem vas ondan zagnal
Bukvice strašno učene.
Rad pa vendar bi spoznal,
Kaj bi vé rade iz mene.
Uči se, uči se brati,
Silijo oče in mati,
Znanje, modrost boš dobil,
Če se boš 'z bukev učil.
Enkrat bi vendar rad vedel,
Kaj bom iz bukev izvedel.«

(Odpre bukve.) »Ná — kar tiho ste, — molčíte.
Kaj pa to-le? Same kavke.

Zase to modrost hranite,
 Kljuke krive, črne bavke.
 Raje grem na vrt podit se;
 Pojte zopet v kot hladit se.«

Če bi bukve govorile
 To-le bi mu odvrnile:
 »Kregaš se in se jeziš,
 Imaš slamo v prazni buči.
 Če bi rad, da se zmodriš,
 Le teh kljuk se pridno uči!
 Treba pa se je potiti,
 Kdor se če kaj naučiti.
 Kar kdo zná, le to veljá. —
 Bog mu svojo milost dá.«

J. Krek.

Za tičke.

Ančka z mamó je pred hišo stala,
 In je kosec kruha obírala;
 Mrvice je s tem na tla drobila.
 Mamica pa jo je posvarila:
 »Pazi, kruhek božje je darilo,
 Ni pa, da bi se po njem hodilo.
 Zberi mrve, ki na tla so pale,
 Pa postavi jih vrh te-le skale!
 Gladna bo živalca priskakljala,
 Za kosílce bo jih pozobala.«
 Ančka vboga, mrve vkup pospravi
 In na kamen jih lepo postavi;
 K mami teče, skrije se za krilo,
 Čaka, kaj se ž njimi bo zgodilo.
 Kar znad strehe penica se dvigne,
 Zacvrčí, na kamen k mrvam švigne.
 S kljunčkom jih pobere in zavriskne,
 Zafrfrá, čez streho spet zabliskne.
 Ančka gleda, se veselo smeje,
 Mamici po tihem to-le deje:
 »Penica bo s tički govorila,
 Kje kosílce danes je dobila.
 Ančka mi je je raz tál nabrala,
 Kaj ne mama, da takó bo djala?«

»Vidiš Ančka«, jej odvrne mama,
 »Penica ne bo kosila sama;
 V gnezdcu tam na skedenj je zletela,
 Tam jo čaka deca že vesela;
 Deca v gnezdcu mora še ostati,
 Ker premajhna še ne zna letati;
 Mamica jej hrano skupaj nosi,
 Kar ostane, to pa sama kosi.
 Gladna raje penica ostane,
 Da mladiči niso jej brez hrane.«

J. Krek.

Rebus.

Brez „a“ je z „a“ ot

Opomin'k
 pridnosti

Uganke in šaljiva vprašanja.

1. Kdaj dva dni zapored dežuje?
2. Kdo zna vse jezike?
3. (Za mlade kuharice:) Kako se goveje meso najbolje sveže (frišno) ohrani?
4. Koliko ima zajec dlake v repi?
5. Kdo ima nos pod nogami?
6. Kteri vol je znotraj in zunaj kosmat?
7. Koliko sta si različna dežnik in vojščak?
8. Zakaj je Bog v raju klical: »Adam, kje si?«
9. Kaj mora človek vselej storiti, predno hoče vstati?
10. Neki oče je imel štiri sine. Le-ti so šli orat; a zmotili

so se ter ves gnoj navozili in raztrosili na sosedovo njivo. Spoznavši zmoto, se nič kaj ne prestrašijo, marveč vsaki za en ogel njivo zgrabijo, kakor bi bila rjuha in stresejo ves gnoj na domačo njivo.
 — Ali je to laž?

Smešnice.

1. »Nacek!« — vprašajo mati svojega sinka, ko je iz šole prišel, — »zakaj se pa danes tako kislo držiš?« — »Zato, ker sem

tako hudo nesrečen,« napol jokaje odgovori. »Le mislite si, kakšno nesrečo imam. Toliko sem se trudil, da bi ne bil nič več najzadnji v šoli; na, zdaj mi pa umrje Pikčev Jakec, ki sem ga bil lansko leto srečno prekosil. Zdaj sem pa spet zadnji!!«

2. »Kaj je neki to, kar se mi v prsih tako zeló trese?« vpraša vojak svojega poveljnika pred vojsko. »To je srce«, mu poveljnik odgovori. »No, potlej me pa od glave do prstov na nogi ni družega ko srce, kajti veš se tresem!«

3. Pek in čevljar sta se pričkala, katerega stan je častniši. — »Kaj bi govoril«, reče pek, »moj stan je gotovo častniši od tvojega, kajti, kar jaz napravim, pride vse *na* mizo, kar pa čevljar naredi, gre vse *pod* mizo!«

4. Deček pride iz šole domu in oče ga vprašajo, kaj da so brali v zgodbah sv. pisma in kaj da mu je bilo najbolj všeč. Sinek odgovori, da mu je bilo izmed vsega najbolj všeč to, kako je egiptovski Jožef, o katerem so danes brali, gori na strehi sedel. »Kaj,« — ga začudeno vprašajo oče — »egiptovski Jožef na strehi sedel?! Kje pa je to zapisano?« — »Tukaj!« zakliče šolar, odpre knjigo in bere: »In ta (gospodar) ga je postavil čez vso svojo hišo«. Oče nekaj zagodrnjajo, menda so rekli: »Prismoda!«

5. »Oče, gospod učenik so nam v šoli rekli, da ima človek možgane v glavi, naš stari oče imajo pa bombaž«. — »Kako to?« — »Saj vidim, da jim pri ušesih ven gleda«.

Govorite čisto slovenščino!

Že večkrat sem slišal otroke, ki so se pogovarjali sicer lepe in pametne reči; a vendar mi ni bilo govorjenje popolnem všeč. In zakaj ne? Zato ne, ker niso pravilno govorili; v enomer so tuje besede primešavali naši mili materinščini. Olga je n. pr. rekla: »Johana je bila štrafana, ker je v avfgabi toliko falarjev naredila«. Andrejček se je pobahal: »Jest sem pa frej od zinkštunde, ker imam fovš štimo pa nič gehêra«. In tako je šlo dalje vse navskriž: štenge, arbajt, cimer, ponk, grifelj, plajštift, feder itd. itd.

Otroci! tega se morate odvaditi. Povsod, pri vsih narodih se olikani ljudje prizadevajo, svoj jezik lepo in čisto govoriti. Nikar ne mislite, da je to tako težko. Kakih sto besedi spremenite, pa je vse! — Če me hoste »po orengi« zjezili, vam bom pa res vse »falarje« skup zbral pa še »drukati pustil«.

Rešitev rebusa.

Breza je za otroke opomin k pridnosti.

Odgovori na uganke in šaljiva vprašanja.

1. Nikoli, ker je noč vmes. — 2. Jek ali odmev. — 3. Če se goved ne zakolje. — 4. Kolikor v zelji. — 5. Komur muha na nos prileti. — 6. Tisti, ki na pragu stoji, ter ga je nekaj v hlevu, nekaj zunaj. — 7. Samo za eno črko: eden deževna, eden pa deželna bramba. — 8. Zato, ker mu je bilo tako ime; ko bi bil Janez, bi bil rekel: »Janez, kje si?« — 9. Vsesti ali pa vleči se mora. — 10. Ni laž; kajti kdor bi kaj tacega verjel, imeti bi moral ušesa že dokaj nad navadno mero.

KAZALO.

	Stran
Kteri je imel najlepši šmarnični altarcček	3
Kaj naj zapišem?	12
Otročja molitev	15
Grozdje	18
Lepi zgledi prvega sv. obhajila	18
Šola rajske nedolžnosti	23
Varuj se hudega! § 2. Laž	25
Delaj dobro! § 2. Radodarnost	29
Marija — Šmarnica	33
Opomin	33
Golobček	34
Sreča, kje si doma?	34
Nočno nebo	35
Križi in težave otročjih let	36
Prevzetni prst	40
Volk	41
Mladi bahač	42
Godba na dvorišču	42
Mlado jagnje	44
Deček in bukve	44
Za tičke	45
Rebus	46
Uganke in šaljiva vprašanja	46
Smešnice	46
Govorite čisto slovenščino	47
Rešitev rebusa	48
Odgovori na uganke in šaljiva vprašanja	48